

### **Rikosseuraamuslaitoksen lausunto (lausuntopyyntö HE 197/2022 vp)**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoja koskien hallituksen esitystä laeiksi sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esitysluonnos sisältää muutoksia lisäksi mm. mielenterveyslakiin, päihdehuoltolakiin, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin. Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua ja tarpeen mukaisuutta sekä vahvistaa asiakkaan oikeuksia saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Esityksen tavoitteena on selkeyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimintaa siten, että se mahdollisimman hyvin loisi edellytykset jatkaa kehittämistyötä tulevilla hallituskausilla.

Rikosseuraamuslaitos toteaa pitävänsä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toiminnan ja sen sääntelyn esitettyä selkeyttämistä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevilta osin kannatettavana. Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja yhteensopivuuden sekä hoidon jatkuvuutta tukevien säännösten voi katsoa tukevan osaltaan myös Rikosseuraamuslaitoksen työtä, jossa yhteistyö palveluverkostojen kanssa on merkittävässä roolissa.

Sääntelyn tavoitteena on, että useita palveluja tarvitsevat asiakkaat saisivat riittävän avun ja sopivat palvelut riippumatta siitä, minkä organisaation piiristä he lähtevät apua hakemaan tai missä avun tarve muutoin huomataan. Myös tässä Rikosseuraamuslaitos on keskeinen toimija, oli sitten kyse yhdyskuntaseuraamuksista tai vankeudesta. Esityksestä ei käy selkeästi ilmi Rikosseuraamuslaitoksen roolia päihdehoidon maksajana tai osana asiakkaan palvelupolkua. Myöskään vankeuden aikana päihdehoitoon sijoitetun Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaan oikeutta kuntoutusrahaan ei ole ilmaistu esityksessä selkeästi. Rikosseuraamuslaitos saattaa harkittavaksi, olisiko esitystä syytä täydentää näiltä osin.

Sosiaalihuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun hyvinvointialueella tehtävän päihdetyön ja mielenterveystyön kanssa. Tässä yhteydessä on korostettava sitä, että kokonaisuus on rikosseuraamusasiakkaiden kanssa hyvinvointialueen palveluja laajempi. Suunnitelman

sisältö on sovittava yhteen myös muiden hallinnonalojen palvelujen ja tukitoimien kanssa ja sosiaalihuoltoa on toteutettava yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Rikosseuraamuslaitoksen tarjoamat palvelut ovat vain yksi osa asiakkaan palvelukokonaisuutta. Ne eivät täysin korvaa sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja, joihin vangeillakin on oikeus, edes vankeusaikana. Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä (Taustalla rikos, edessä muutos 2021) korostavat sitä, että eri hallinnonalojen yhteiset suunnitelmat on tehtävä jo seuraamuksen alussa.

Esityksen mukaan opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevasta asetuksenantovaltuudesta säädettäisiin jatkossa Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa. Rikosseuraamuslaitos toteaa pitävänsä tätä sääntelytapaa perusteltuna. Muutoinkin hallituksen esityksen sisältö on Rikosseuraamuslaitoksen näkemyksen mukaan asianmukainen ja esitys kokonaisuutena kannatettava.

Sanna Kohvakka

Erityisasiantuntija